

УТИЦАЈ ДРУШТВЕНИХ ФАКТОРА НА РАЗВОЈ ВЕРСКОГ ТУРИЗМА У ПАЛЕСТИНИ

Далибор Реџић¹

¹Члан Алумни асоцијације
Универзитета Сингидунум,
Београд, Србија

Резиме:

Палестина представља дом за три највеће светске религије: хришћанство, јудаизам и ислам. Сматра се центром верског туризма због великог броја светих места која сваке године посети велики број ходочасника и туриста. Градови са највећим приливом туриста су Јерусалим, Витлејем, Назарет, Хеброн и Јерихон. После рата са Израелом 1948. године, палестинске територије су припојене новоформираној држави Израел. После бројних оружаних сукоба са Израелом, Палестина бива изложена бројним катастрофама које су довеле до економске нестабилности и смањења броја међународних туриста. Палестина је у међувремену постала небезбедна област са смањеном туристичком тражњом. Потписивањем примирја у Вашингтону 1993. године између Палестинске ослободилачке организације (ПЛО) и израелске Владе дошло је до економског опоравка на Западној обали и у појасу Газе. У том периоду је забележено значајно повећање броја долазака међународних туриста. Циљ рада је да се прикаже улога верског туризма у развоју туристичке индустрије у Палестини. У раду се анализирају фактори који су од кључног значаја за развој туристичког сектора у палестинским територијама. У раду је закључено да је Палестина јединствена туристичка дестинација због своје географске локације, културног и историјског наслеђа, природног окружења и религија. На основу тога, у раду се предлаже креирање нових облика туризма са циљем заштите споменика религијског, културног и историјског наслеђа како би се подстакао прилив већег броја међународних туриста. Мир представља кључну стратегију и основни фактор за унапређење туристичке индустрије у Палестини.

Кључне речи:

верски туризам, историја Палестине, политичка нестабилност, мир, туризам и хотелијерство.

УВОД

Палестина се налази у централном делу Блиског истока, источно од медитеранског басена. Палестина има изузетан геостратешки положај због близине Африке, Азије и Средоземног мора. Има медитеранску климу са топлим и сувим летима и благим зимама. Палестинска територија заузима око 6000 км², обухвата појас Газе и Западну обалу, територије којима управља Палестински национални орган (Badaruddin and Jafar, 2011). Имајући у виду да Палестина није призната као независна држава, више деценија уназад палестински

Одговорно лице:
Далибор Реџић

е-пошта:
dalibordredzic@hotmail.com

Арапи су тежили за успостављањем палестинске државе, која би била одвојена од државе Израел (Saunders, 2008). Ескалација сукоба са циљем успостављања палестинске државе у областима које су припојене Израелу је спречена 1967. године мировним преговорима на основу којих је забрањено успостављање палестинске државе. Циљ рада је да се прикаже улога верског туризма у развоју туристичке индустрије у Палестини. У раду се анализирају фактори који су од кључног значаја за развој туристичког сектора у палестинским областима.

ИСТОРИЈА ПАЛЕСТИНЕ

Историјски почеци Палестине датирају из доба палеолита. Археолошким ископавањима у близини града *Tel Ubeidle*, недалеко од реке Јордан, пронађени су остаци хомоеректуса. За племе Кананаца сматра се да су зачетници прве цивилизације на западној обали реке Јордан. Претпоставља се да се у истом периоду са запада доселило племе Филастејаца, који су се настанили у близини реке Јордан и интегрисали са племеном Кананаца (ATG, 2005). У савременој историји, Палестину погађају бројне катастрофе и трагедије. У рату са Израелом 1948. године, Палестина губи своје некадашње територије и улази у састав државе Израел, што проузрокује расељавање великог броја становништва у другим областима и суседним државама (Јордан, Египат).

Појас Газе и Западна обала, до тада у саставу Палестине, улазе у територију државе Израел. Прва интифада (демонстрације) против израелских власти почиње 1987. године. На основу мировних преговора из Осла 1993. године између Палестинске ослободилачке армије (ПЛО) и израелске Владе, Западна обала бива подељена на три зоне: А, Б и Ц (Shahin, 2007). Друга интифада почиње 2000. године изазвана посетом израелског премијера Ариона Шарона џамији *Al Aqsa*, која представља друго најсветије место исламске вернике. Након друге интифаде војном интервенцијом Израела бива уништен већи део инфраструктуре и супраструктуре у Палестини, што проузрокује повећање броја сиромашне популације за 65,8% (Giacaman et al., 2009).

ТУРИСТИЧКА ИНДУСТРИЈА У ПАЛЕСТИНИ

У Палестини се налазе бројна религијска и историјска места. Због тога Палестину многи називају Светом земљом. Због својих бројних карактеристика, Палестина представља веома привлачну дестинацију за туристе из целог света. Градови са највећим

приливом туриста и ходочасника су Јерусалим и Витлејем. Туристи се највише задржавају у овим градовима због њиховог изузетног религијског значаја, великог броја културно-историјских споменика и природних ресурса. Град Јерусалим представља центар за хришћанску, исламску и јудејску религију. Развој туризма је кључни фактор економског развоја Палестине (Radad and Abahre, 2016). Последњих пет година забележено је повећање броја ходочасника из целог света све три монотеистичке религије, што је добар показатељ развоја палестинске економије.

ВЕРСКИ ТУРИЗАМ У ПАЛЕСТИНИ

Палестина је због својих карактеристика привлачна дестинација за међународне туристе који своје интересе могу употпунити у религији, култури, историји, традицији и природном окружењу. Чињеницу да је Палестина Свето место употпуњује то да је ова територија вековима уназад била дом за пророке све три религије (Исус Христ, Сулејман, Давид). У Палестини постоје градови који сами по себи представљају музеје на отвореном. Јерусалим је најпосећенији град у Израелу и представља полазну дестинацију за све туристе који планирају да посете Палестину. За хришћане, град Јерусалим представља свето место у којем је разапет Исус Христ. У граду се налази Храм Васкрсења Христовог. Имајући у виду да је Јерусалим главни покретач развоја верског туризма, у унутрашњости Палестине постоје бројна села и мањи градови који се такође сматрају светим местима, која посећује велики број ходочасника и туриста. Најпосећенији су Витлејем, Назарет, Хеброн и Јерихон.

Град Витлејем има дугу и бурну историју. Град се спомиње још у библијским списима који су пронађени у Амарни. У периоду када су у граду живели Кананци, град се звао Лехмо. Вековима је био центар ходочашћа за хришћанске вернике. На иницијативу царице Јелене саграђена је Црква Христовог рођења, која данас представља једно од највећих хришћанских светилишта. У периоду владавине калифа Омара Бин Ал Катаба саграђена је џамија у близини Цркве Христовог рођења, као симбол слободе религија (Shahin, 2007). Град Јерихон се налази на западној обали реке Јордан недалеко од границе Палестине са Јорданом. Сматра се да је Јерихон најстарији град на свету са дугом историјом која датира 10.000 година п.н.е. Град је утврђен великим зидинама и у њему се налазе бројна историјска и религијска места (PECDAR, 2001).

Табела 1. Укупан број смештајних капацитета на западној обали

Западна обала	Број хотела	Број соба	Број кревета
Северна област	21	435	1,212
Централна област укључујући Јерусалим	36	1,634	3,363
Јерусалим	20	1,259	2,821
Јужна област	36	3,382	7,412
Укупно	113	6,710	14,808

Извор: The Palestinian Central Bureau of Statistics, the Hotels Survey, Annual Report, (2016)

У Табели 1 приказан је укупан број смештајних капацитета који су тренутно доступни на Западној обали. Зоне табеле можемо приметити да је у централној и јужној области Западне обале, укључујући град Јерусалим, концентрисан највећи број хотела (72), имајући у виду да ове области предњаче по броју долазака међународних туриста.

ПОЛИТИЧКА НЕСТАБИЛНОСТ И ТУРИЗАМ

Утицај политичке нестабилности на туризам у свету

Туризам има значајну улогу у економијама свих земаља у свету. Туризам обезбеђује запосленост и приходе становништва, приходе од пореза и девизни прилив држави. Све ове карактеристике долазе од туриста приликом њиховог доласка у одређену дестинацију. На основу тога, туристи су кључни фактор у развоју економије и повећању БДП-а многих земаља. Ове бенефиције није могуће постићи уколико не постоји политичка стабилност. Постоји велики број фактора који негативно утичу на развој туризма у туристичкој дестинацији као што су ратови, кризе, тероризам и САРС. Политичка нестабилност повезана са тероризмом може имати далекосежне последице стварањем негативне слике о дестинацији путем медијског извештавања, што резултира смањењем прилива туриста (Badaruddin and Jafar, 2011). Такви утицаји су се осетили у земљама које су биле изложене ратним сукобима попут Хрватске, Кине, Фиџија и Северне Ирске.

Утицај конфликта на туризам у Палестини

У овом делу акценат се ставља на бројне проблеме и ограничења са којима се данас сусреће туристички сектор у Палестини. Велики број ходочасника

и туриста због погрешне слике у медијима сматра да је Палестина небезбедна територија, па се сходно томе већина њих се у палестинским градовима задржи веома кратко. То је изазвало велики пад долазака међународних туриста. Остале препреке за развој туризма представља недовољан број капацитета за смештај и исхрану туриста. У последње две деценије примећене су бројне промене у палестинском туризму (Isac, 2010). Политички и финансијски фактори су у великој мери утицали на бројне промене. У наставку ћемо анализирати факторе који су у утицали на промене у палестинском туризму.

ФАКТОРИ КОЈИ УТИЧУ НА РАЗВОЈ ТУРИЗМА У ПАЛЕСТИНИ

Фактори повезани са политичким ограничењима

Бројни истраживачи сматрају да су политички фактори кључна препрека која ограничава развој палестинског туризма. Држава Израел је донела одређене одлуке које се односе на стране туристе који долазе у палестинске територије, што значајно утиче на смањење броја туриста. Одлуке се односе на ограничења на основу којих се туристи не смеју задржавати дуже од једног сата на одређеном археолошком локалитету, верском објекту или у куповини (Al-Khawaja, 1997). Такве одлуке се интензивно спроводе у граду Витлејему.

Табела 2. Главни индикатори хотелских активности у палестини

Први квартал у 2016. години	Други квартал у 2015. години	Други квартал у 2016. години	Показатељи
80,228	142,795	113,517	Број гостију
250,131	417,847	364,787	Број ноћења гостију
1,113.8	1,718.6	1,552.7	Просечна заузетост соба
2,748.7	4,591.7	3,898.8	Просечна заузетост кревета
16,5	25,3	23,0	Заузетост соба у %

Извор: Palestinian Central Bureau of Statistics, the Hotels Survey, Annual Report, (2016)

У Табели 2 приказан је број долазака и ноћења туриста по кварталима у 2015. и 2016. години. На основу Табеле видимо да је 113, 517 гостију боравило у неком од хотела на Западној обали, што је за 42% више у односу на први квартал у 2016. години и ниже за 21% упоређујући са другим кварталом у 2015. години. Остварен број ноћења у другом кварталу у 2016. години је износио 354,787 од чега су 28% туриста били туристи из Европске уније, 12% из Палестине и 11% туристи из Канаде и САД. Стопа заузетости соба у другом кварталу 2016. године је износила 23%, што је за 40% више у односу на први квартал у 2016. години и за 9% мање у односу на други квартал у 2015. години.

Туристички сектор у источном Јерусалиму се сусреће са бројним проблемима који су присутни у појасу Газе и Западној обали, који се односе на (WTO, 2005):

- ♦ порез анона – порез на имовину у источном Јерусалиму;
- ♦ ограничена је изградња нових и проширење старих хотелских објеката;
- ♦ ограничење кретања за раднике из Западне обале у источном Јерусалиму;
- ♦ висока конкурентност хотела из западног Јерусалима у односу на хотеле у источном Јерусалиму.

Након прекида мировних преговора 2000. године, економска ситуација у палестинским територијама је постала веома тешка због бројних ограничења, блокада путева и изградње баријера које ограничавају проток радне снаге, роба и услуга. То је допринело порасту стопе сиромаштва, што је у извесној мери изазвано и падом броја долазака међународних туриста (Nara, 2004). Конфликт између Палестине и Израела је у великој мери ослабио туристички сектор у Палестини због наметнутих ограничења

попут путовања и задржавања у палестинским градовима, изградње нових и проширења постојећих хотелских капацитета, издавању виза и сл.

Финансијски фактори

У палестинском туризму, финансијски фактори имају бројне недостатке. Један од кључних фактора представља недостатак буџета за промоцију туризма у Палестини. Највећи проценат финансијских средстава остварених у туристичком сектору одлази на плате запослених без инвестирања у маркетинг активности, куповину савремених информационих система, материјала и сл. Због лоше економске ситуације, Палестина има највеће цене у региону Блиског истока попут цена хране, хотелских услуга, улазница, рентирања аутомобила и сл. (Al-Rimmawi, 2003). То је један од фактора који је директно повезан са смањеном туристичком тражњом. Цене хотелских услуга су последњих година постале веома високе (Isac, 2010).

Фактори повезани са заштитом животне средине и здрављем становништва

Као последица учесталих конфликта, у Палестини се недовољно пажње посвећује очувању здравља становништва и по питању заштите животне средине. Висока загађеност ваздуха, издувни гасови аутомобила, нерешени проблеми одлагања отпада изазивају бројне здравствене проблеме код становништва. Такви фактори доводе до уништења природног окружења за чије очување нико не посвећује довољно пажње. Канализационе мреже у већим градовима су прилично застареле и недостају им савремени системи за решавање питања отпадних вода, на јавним местима недостају тоалети (WTO, 2005).

Фактори повезани са Министарством туризма и маркетингом

Палестинском Министарству туризма недостаје искусан и стручан кадар. Потребна је стручна обука запослених (WTO, 2005). Поред тога, WTO је предложила палестинском Министарству туризму нови систем за класификацију хотелских објеката. Палестински систем класификације хотела се базира на предходном, јорданском систему, класификације који до сада није унапређен. Успостављање нових закона у сарадњи са WTO имало би за циљ да Министарство туризма преузме потпуну одговорност за за приватни и јавни сектор туризма (PECDAR, 2011). Нажалост, та одговорност још увек није успешно имплементирана. Министарство туризма није у могућности да формира унутрашње структуре (комисију) на основу чијих активности би се допринело формирању нових одлука и политика у туризму.

Министарство туризма има бројне недостатке као што су (WTO, 2005):

- ♦ званични сајт палестинског Министарства туризма је застарео и ретко се ажурира;
- ♦ званична туристичка политика није адекватно успостављена, што ствара бројна ограничења у развоју и будућем инвестирању;
- ♦ кординација и сарадња између стејкхолдера је на ниском нивоу;
- ♦ у агенди Министарства туризма инвестиционе могућности нису идентификоване. Такође, постоји недостатак инвестиција које би подстакле развој туристичког сектора.
- ♦ тренутна ситуација у палестинским хотелима је веома лоша. Хотелска предузећа немају довољно средстава за рестаурацију, одржавање и изградњу нових објеката после пет година интифаде.
- ♦ туристичка инспекција није у могућности да успешно решава проблеме нелегалне изградње капацитета, плаћања пореза, одлагања отпада и сл.

Фактори повезани са смештајним објектима

Недостатак саобраћајне инфраструктуре, електричне енергије и смештајних капацитета за туристе у палестинским селима представља фактор који их обесхрабрује да посете националне паркове попут *Wade al Bidan* (Al-Rimmawi, 2003). За развој сектора туризма у Палестини потребна је изградња хотела савременог дизајна, услуге трансфера туриста, боља саобраћајна инфраструктура, боља организација

јавног превоза и већи број локалних туристичких водича, што би довело до економског развоја одређених области (Sizer, 1999). Такође, потребна је изградња туристичко-информативних центара за туристе, музеја, туристичких зона, санација и рестаурација старих градова (Al-Rimmawi, 2003). Према томе, сви наведени захтеви указују да је туристичком сектору у Палестини потребно континуирано побољшање и да су основни елементи туризма недовољно разрађени.

Развој хотелских предузећа у источном Јерусалиму и Витлејему је суочен са бројним ограничењима, као што су (Khano, 1997):

- ♦ процедура добијања дозволе за инвеститоре који планирају изградњу нових, проширење или обнову постојећих хотелских објеката је веома спора;
- ♦ у источном Јерусалиму су због недостатка грађевинског земљишта високе цене земљишта за изградњу хотелских објеката;
- ♦ област источног Јерусалима обухвата делимично мали простор од око 70,5 км². Област контролише држава Израел и то представља ограничење за било који развој и изградњу у источном делу града у коме живи палестинско становништво;

Градови попут Витлејема, Беит Сахора и Беит Јале суочавају се са следећим препрекама:

- ♦ постојећи проблеми хотелских предузећа у овим градовима настали су због недостатка инфраструктуре и загађености природног окружења;
- ♦ недостатак воде сматра се једном од битних препрека за развој хотелских предузећа у Витлејему;
- ♦ подељене зоне које се сматрају проблематичним (А, Б и Ц) такође представљају ограничења за развој хотелских предузећа. На пример, зона Ц је у потпуности под контролом израелских власти. То за многе Палестинце представља велики проблем јер не могу добити грађевинске дозволе за изградњу смештајних капацитета на сопственом земљишту. Дужи низ година, цена земљишта у Витлејему константно расте, што представља још један проблем за развој и проширење хотелских објеката.
- ♦ у Витлејему хотелска предузећа имају веома честе проблеме по питању снабдевања електричне енергије које често може бити и одложено. Такође, не постоје савремени телефонски

системи, што представља додатни недостатак у развоју ових предузећа.

Министарство туризма државе Израел ограничава улаз туристичким водичима из Палестине у Израел (Khano, 2005). У Палестини постоји велика хришћанска заједница која интензивно сарађује са туристичким операторима из Уједињеног Краљевства и осталих европских држава који организују путовања ходочасника у Свету земљу. Од 1967. године, Израел има доминацију над најважнијим верским објектима који су били под контролом јорданске Владе. Сходно томе, верским путовањима у Палестину управља израелско Министарство туризма.

WTO је 2005. године анализирао туристичку ситуацију у граду Јерихон. Град има две атрактивне туристичке локације *Tel es Sultan* и Хишам палату (WTO, 2005). На основу спроведеног истраживања, откривено је неколико недостатака који ограничавају развој туризма у Јерихону попут (WTO, 2005):

- ♦ недостатак ресторана и кафе објеката;
- ♦ недостатак туристичко-информативних центара;
- ♦ недостатак тоалета и осветљења на јавним местима;
- ♦ недостатак уличне сигнализације.

У истраживању које је спровео Палестински економски савет за развој и реконструкцију откривени су одређени недостаци унутар туристичке индустрије у Палестини, као што су (PECDAR, 2011):

- ♦ ознаке туристичких локација нису дефинисане;
- ♦ недостатак туристичких мапа;
- ♦ недостатак туристичких водича на више страних језика;
- ♦ туристички сектор у Палестини нема јасно дефинисану туристичку политику на основу које би се подстакао долазак међународних туриста;
- ♦ смањена свест о заштити, одржавању и презентацији археолошких, културних и историјских ресурса;
- ♦ запосленима у туристичком сектору недостаје професионализам и искуство;
- ♦ застарео систем категоризације хотелских објеката;
- ♦ недостак квалитета смештајних капацитета и не постоји јасно дефинисана политика цена смештаја;

- ♦ недостатак развијености економије у погледу увоза робе која је потребна постојећем туристичком сектору;
- ♦ недостатак пропграма у погледу сигурности и безбедности туриста;
- ♦ хотелским предузећима недостаје систем кредитних картица;
- ♦ недостатак туристичке политике за некатегоризоване хотелске објекте који нису опорезовани, што проузрокује бројне проблеме;
- ♦ у Палестини не постоје центри за обуку запослених у туристичком сектору;
- ♦ непостојање туристичке концепције за небезбедна подручја.

ЗАКЉУЧАК

Можемо закључити да је Палестина јединствена територија због своје историје, културно-историјског наслеђа, географске локације, природног окружења и религија. Туристи различитих интересовања могу употпунити своје искуство широким спектром туристичких атракција које Палестина има у својој туристичкој понуди. Резултати истраживања указују на то да ће утицај конфликта на туристички сектор пасти на нижи ниво тек онда када се пронађе трајно мирно решење између сукобљених страна. Учестали конфликти повећали су стопу сиромаштва због ослабљене економије која је у директној вези са приходима од међународног туризма. Смањење броја туриста је последица изолације Палестине од стране Израела у виду увођења полицијског часа, подизања контролних пунктова, изградње зида, ограничења кретања и сл. То омета развој туризма у Палестини и у великој мери утиче на туристе и ходочаснике приликом одабира Палестине као крајње туристичке дестинације. На основу спроведеног истраживања, у раду се предлаже да је за развој туристичког сектора у Палестини потребно креирати алтернативне облике верског туризма промовисањем хришћанских, исламских и јудејских свјетих места и позивањем ходочасника и потенцијалних туриста да их посете. Мировно решење између израелске и палестинске стране игра кључну улогу у развоју и унапређењу туристичког сектора, што води ка отварању нових регионалних тржишта и приливу већег броја туриста.

ЛИТЕРАТУРА

- Alternative Tourism Group (ATG). (2005). *Palestine & Palestinians: Guidebook* (1 ed.), Ramallah, Palestine.
- Al-Khawaja, H. (1997). *The current status of Palestinian tourism sector and range of its response to the requirements of regional cooperation*, 41-92.
- Al-Rimmawi, H. A. (2003). Palestinian tourism: a period of transition. *International journal of contemporary hospitality management*, 15(2), 76-85.
- Badaruddin, M., Jafar, S. (2011). Challenges of religious tourism in Palestine, *Journal of tourism, hospitality & culinary arts*, 3(3), 25-38.
- Giacaman, R., Khatib, R., Shabaneh, L., Ramlawi, A., Sabri, B., & Sabatinelli, G., et al. (2009). *Health status and health services in the occupied Palestinian territory*. The Lancet, 373(9666), 837-849.
- Hara, T. (2004). *Estimating the economic impacts of the tourism industrial complex on the West Bank and Gaza: An analysis on the crossroads of tourism and terrorism along the road map for peace*. Cornell University, USA.
- Isac, R. K. (2010). Alternative tourism: New forms of tourism in Bethlehem for the Palestinian tourism industry, *Current issues in tourism*, 13(1), 21-36.
- Khano, M., Sayre, E. (1997). *The Palestinian tourism sector: Present state and future prospects*, Palestine economic policy research institute.
- PECDAR – Palestinian economic council for development and reconstruction in cooperation with ministry of tourism and antiquities. (2011). *Palestinian tourism development strategy*.
- Radad, S., Abahre, J. (2016). Impact of Political Factor on the Tourism Development in Palestine, Case Study of Sabastiya Village. *American journal of tourism management*, 5(2), 29-35.
- Sauders, R. R. (2008). Between Paralysis and Practice: Theorizing the Political Liminality of Palestinian Cultural Heritage. *Journal of the World Archaeological Congress*, 4(3), 471-494.
- Shahin, M. (2007). *Palestine a Guide* (1 ed.). Ramallah-Palestine: Arab Scientific Publisher.
- Sizer, S. R. (1999). The ethical challenges of managing pilgrimages to the holy land. *International journal of contemporary hospitality management*, 11(2), 85-90.
- WTO. (2005). *Tourism development strategy shortterm action programme*. Palestine: World tourism organization, Madrid, Spain.

THE INFLUENCE OF SOCIAL FACTORS ON THE DEVELOPMENT OF RELIGIOUS TOURISM IN PALESTINE

Abstract:

Palestine is home to three major world religions Christianity, Judaism and Islam. It is considered the center of religious tourism because of the large number of sacred sites which annually visited by many pilgrims and tourists. Cities with the largest influx of tourists is Jerusalem, Bethlehem, Nazareth, Hebron and Jericho. After the war with Israel in 1948., the Palestinian territories were annexed the newly formed state of Israel. After numerous armed conflicts with Israel, Palestine becomes exposed to a number of disasters that have led to economic instability and a decrease in the number of international tourists. Palestine has in the meantime become unsafe area with reduced tourism demand. Signing of a peace agreement in Washington in 1993 between the Palestine Liberation Organization (PLO) and the Israeli government, there was an economic recovery in the West Bank and the Gaza Strip. During this period was recorded a significant increase in the number of international tourist arrivals. The aim of study is to show the role of religious tourism in the development of the tourism industry in Palestine. This paper analyzes the factors that are crucial for the development of the tourism sector in the Palestinian territories. This paper concludes that Palestine is a unique tourist destination due to its geographical location, cultural and historical heritage, natural environment and religions. On this basis, the paper proposes the creation of new forms of tourism with the aim of protection of monuments of religious, cultural and historical heritage in order to encourage the influx of a larger number of international tourists. Peace is a key strategy and the main factor for the improvement of the tourism industry in Palestine.

Keywords:

religious tourism, history of Palestine, political instability, peace, tourism and hospitality.